

TORAH THOUGHTS

From the members of the Kollel *Aliyos Shlomo*

THE ANSWER – מסכת בבא מציעא

ונראה דרבה קיים בעצמו סעיף אחר בשולחן ערוך. דהכי איתא ביורה דעה (סי' של"ט סוף סעי' א' נרמ"א): אם יש דבר שגורם עיכוב יציאת הנפש – כגון שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חוטב עצים או שיש מלח על לשונו ואלו מעכבים יציאת הנפש מותר להסירו משם שאין בזה מעשה כלל אלא שמסיר המונע עכ"ל. וכן היה במעשה דרבה שלימוד תורתו היה מעכב יציאת נשמתו וע"י שהפסיק ללמוד הסיר את המעכב.

ומיהו יש לתמוה על דין זה ממה שפסק באורח חיים שמחללים שבת בשביל חיי שעה [ומקורו במס' יומא] – הרי דחייבים להאריך את החיים ולא לקצרו. והנה מקור הדין הזה [דיורה דעה] הוא משלטי גבורים (מו"ק טו: דפי ה"י"ף אות ד') והשלטי גבורים עצמו לא הביא ראייה מחז"ל אלא מס' חסידים, וגם הוא כתב דין זה בלי מקור. [גם באר הגולה וביאור הגר"א לא ציינו שום מקור בחז"ל להיתר זה.] [אבל גם האחרונים למדו מכאן להקל בכמה מקרים של life-support – ע' גרש"ז בשולחן שלמה (עניני רפואה ח"ב סוף 97 18), ובציץ אליעזר (חלק י"ג סי' פ').]

ואפשר לומר סברא לחלק, היינו דהיכא דעומדת הנשמה לצאת ואין האדם חי אלא אגב מונע חיצוני אין אנו מצווים לשמור חיות כזה, ומותר לגרום שיצא הנשמה. אבל קשה מאד להקל בדבר חמור כמו פיקוח נפשות מסברא בעלמא, ובפרט בסברא כזו שאינה מוכרחת כלל. וע"כ דברי הפוסקים מבוססים על דברי חז"ל במקום כלשהו. ולפי הנ"ל ניחא, דחזינן ממעשה דרבה דהיכא שהנשמה עומדת לצאת מעצמה, שאני.

מתורתו של הגה"ר דוד דילמן שליט"א

ב"מ פו' רבה בר נחמני אגב שמדא נח נפשיה – ופירש"י שמת רבה מחמת אימת מלכות. ומספרת הגמ' שרדפוהו על שלימד תורה ברבים וברח מהם והגיע לאגמא וישב שם ללמוד. ובאותו זמן היה מחלוקת במתיבתא דרקיעא בהלכה אחת [ספק קדמה שיער לבן ספק קדמה בהרת] ושלחו שליח [שהיה מלאך המוות] להביא את רבה אליהם להכריע ההלכה. וז"ל הגמ': לא הוה מצי מלאך המוות למקרב ליה מדלא הוה קפסיק פומיה מגירסיה – אדהכי נשב זיקא ואויש [עשה רעש] ביני קני - סבר גונדא דפרשי הוא [גדוד של חיילי המלך] אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר לידא דמלכותא [ואז נפטר].

[וז"ל התורת חיים על הגמ' הנ"ל: דמיום שניתנה תורה לישראל ניטלה הרשות ממלאך המוות שלא לשלוט במי שעוסק בתורה כדאיתא בויקרא רבא (פ' י"ט) עכ"ל.] ונראה ברור שרבה ידע שמלאך המוות רצה להמיתו דלכן אמר תינח נפשיה כו'.

ויש לתמוה למה לא מת רבה עד שאמר תינח נפשיה דההוא גברא? ואם משום שעכשיו רצה למות ובשמים מקיימים רצון יראיו – הרי כבר היה רצון בשמים שימות לפני זה [כדי שיגיע למתיבתא דרקיעא] אלא דלא היה יכול המלאך ליקרב אליו כל זמן שלומד – ומ"ש עכשיו, וכי יש להוסיף על רצון שמים? אטו משום שגם הוא רצה למות לכן מת? ואי משום שהפסיק מלימודו כשאמר "תינח נפשיה", מי נתן לו רשות להפסיק ולאבד עצמו לדעת – שהרי כל אדם חייב בשמירת נפשו כדאיתא בשו"ע או"ח (סי' שטט סעי' ד) שמחללים שבת ויוה"כ כדי להאריך חיים [אפי' חיי שעה], וק"ו שאסור לגרום לקצר חיים של אדם.